

Egy angol hajóépítő; I. (Nagy) Páter udvarában

Hozzáadta: kaloz
2005. február 24. Csütörtök 20:11

I. (Nagy) Páter, az orosz hadiflotta Szentpétervár alapítójának igen nagy sólym fektetett az orosz hajóépítő megteremtésére és fellendítésére. E célból az akkori legnevesebb hajóépítő nemzetek szakembereit hívta udvarába, hogy eltanulhassák tőlük mesterségüket. Az egyik ilyen angol hajóépítő mesterről, Joseph Noy-ról, aki közel 40 évet töltött Oroszországban megbecsült szakemberként, szól a www.1rss.com honlapon található cikk alábbi fordítása.

East Cowes-ből Szentpétervárra (avagy az angol hajóépítő mester, Joseph Noy által nevezett Nagy Páter céljait szolgáló udvarában) 1753-ban London Deptford temetőjében síremléket állítottak Joseph Noy-nak. A síremlék felirata: „Nagy Páter céljait hajóépítő mestere”. Mi másdonnal lehetett, hogy az addig senki által nem ismert hajóépítő legfontosabb helyet foglalta el azon korabeli mesterek között, akik lettek a maguk névjegyét Nagy Páter hársz Balföldjének a létrehozásában? Joseph Noy (Angliában a nevének kiejtésé Nejj vagy Noj) minden valóságos szerezési angliai Hampshire-ben született. Valószínűleg a portsmouth-i Királyi Haditengerészeti Flotta dokkjában tanult, ahonnan 1692-ben távozott. 1695-ben szerződést kötött a Haditengerészeti Flotta Minisztériummal, és hadihajó építőként kezdte tevékenységét a Pool of Londonban. A Pool of London alapítója saját hajóépítő műhelyét East Cowes-ben, a White-szigeten, Anglia déli tengerpartján, nem messze Portsmouth-tól. Cowes lett a tengerről Tomkins festménye a XVII. században. A Pool of London alapításának befejezése után 1696-ban a haditengerészeti szerződést kötött vele a negyedik osztályú „Jersey” megépítésére. Ennek a hajónak a megépítése kapcsán egy sor problémája keletkezik. Néhány munkáját erőszakkal besorozzák a Cowes-ben állomásozó hadi- és kereskedelmi hajókra. Ezen kívül a faanyagot, ami a hajó építéséhez szükséges, kisebb partmenti hajókkal szállítják (angolul „hoy” a Sussex grófságban Erandel-ből és Shoreham-ből). Ezen hajók legénységét, ami kapitányból, matrózból és hajósokból állt, nem csak erőszakkal besorozták tengeri szolgálatra, hanem a La-Manche csatornában körutazó kalózkodókat is távolléva tartották. Így másdonnal 1698-ra Noy pártizma nehézségekkel küzdött, és egy hirtelen Nagy Páter Londonba érkezése előtt elhagyja East Cowes-t, és Londonba utazik. Valószínűleg egybeesés, vagy tudott a céljait tervei, aki hajóépítőket toborozna a saját szolgálatára, nem ismeretes. Ismert az, hogy elhagyva Cowes-t, tartózkodásba maradt a saját hajóépítő műhelyével szemben, akik elhagyták a munkáját, és szintén Londonba utaztak Noy után, azzal az elhatározással, hogy kikerül belőle ezt a tartózkodást. Az elhatározásuk olyan erős volt, hogy a csodabizottsághoz akartak fordulni. Noy partnere, George Moore és a portsmouth-i kereskedő, Thomas Barton Cowes-ben maradtak. A szervezők a hajóépítőket, és a „Jersey” megépítését hamisított folytatódott, de az csak jelentős költséssel „1698 novemberében”, majd nem ismételtől a következő évben fejeződött be. Cowes lett a célja. John Andrews, 1769. körülben a Londonban tartózkodó Noy megtalálta az utját Páterhez. Páter elszámolásában Noy neve természetesen talán meg: amikor meglehetősen magas fizetséget, 100 fontsterlinget fizetnek neki. P volt az egyetlen a hajóépítő-közösségben, akinek a neve ezekben az elszámolásokban megjelenik, ami a következő arra adott okot, hogy felmerüljenek bizonyos spekulációk, miszerint Noy feltárta Páternek az angol hajóépítő titkait. 1698 júniusában Noy Arhangelszkbe hajózott, és csatlakozik az éppen az időben orosz szolgálatban lévő egyetlen más hajóépítő, John Dean-hoz. Dean az ismert angol hajóépítő mester, sir Anthony Dean fia, és állítja, hogy a kőhajóépítő a fiatalabb Dean-t és Noy-t az a lord Carmarten ajánlotta Páternek, aki a „Royal Transport” jachtot tervezte, amit 1697-ben Páternek ajánlódóztak. Lord Carmarten monopóliumot kapott a hajóépítésre Oroszországba magántulajdonú Páterrel, annak londoni utazása idején. Mind a kő fiatal hajóépítő munkáját Voronyezsben, ahol angol stábusban egy sorhajó építőnek Páter részére. Páter már korábban meggyőződött arról, hogy az angol hajóépítői módszer felülmúlja a hollandot, és mindenféle tapasztalatot a rendszert. Voronyezsben a levelében Oszip Naj (Agy neveztek Oroszországban) tudását az angol rendszer céljait támogatásáról: „Az angol fazon szerint a hajó-építés az 54 évszázad, ami Páterrel fellelkesíti, és mindig felmérték a holland hajóépítőket a saját hajóikat a hajó-építők által az iránymutatást követik, hogy felhasználják tapasztalatukat, titkolt személynél tudásukat, az új szabályok szerinti tradicionális módszereiket. Az angol inkább a tudományos, matematikai elvekre és a papra vetett hajótervre alapozott. Hagyatkozva a részletes kidolgozott tervrajzra, az arra felvitt pontos méretekre, bármelyik hajóépítő el tudott készíteni egy hajót ezeket az utasításokat követve. Így másdonnal nem volt szükség hatalmas személynél tapasztalat birtoklására, vagy a hajóépítő személynél a jelenléte. Páter számára a legfontosabb az volt, hogy az orosz hajóépítő-közösség által nyújtott tudást tanulni és dolgozni a rajzok alapján. Maga Páter is így másdonnal tanult, és nemcsak kiváló hajókat épített, de le tudta rajzolni a hajótervet papra. Ahol a korábbi orosz rendszer utáni illusztrálni lehet azokkal a fizetésekkel, amit kifizetett a hajóépítő-közösségnek. Akkor, amikor Noy és Kozenc (szintén angol hajóépítő) 100 rubel kifizetésért a legjobban megfizetett holland hajóépítő, John Terpley nem kapott többet, mint a legalacsonyabb fizetett angol hajóépítő. Páter tisztelete az angol hajóépítő-közösség iránt kifejeződik a velük való kapcsolatában. Mindig számszerűsítette a velük az idejét, egyébként itt, és esetenként, főleg a hajók vértéke, megosztotta a velük az asztalán amit senki másval. Páter ragaszkodásait a saját hajóépítő-közösséghez leírta a szentpétervári brit kifizetés jelentésében tisztelet, amit kinyilvánított a velük szemben, mint amire csak számíthatnak bármely más idegen országban, mivel csak a legnépesebb embereknek számíthatnak, amiért is csak a legdrágábbak a céljainak, kifizetésük a birodalom legfontosabb emberei; részt vesznek a szórakozásában, az ünnepnapokon a személynél asztalánál, amíg a birodalom más legfontosabb emberei állni és várnak a kifizetésük; rájövén, a céljait semmit nem mulaszt el, hogy

kimutassa szeretetét, az meggyőzte Qket, folytassák szolgálatukat. Aletalka végéig. Míg egy jelentős a brit kormány ami a szeszeng a kárvét szavaival: a ezeket az embereket a cserényeztetni, ahogy csak lehet: a fizetésük hatalmas, pontosan kifizetésre kerül, egyt esznek vele, az asztalánál a nek a legnagyobb eseményeken, az akárhovai me vagy szórakozik, nincs olyan, hogy valamelyikük ne társulna hozzá; ilyen gondoskodással a cseri igyekszik megszerezni a lojalitást, az ily módon eléri, hogy ne hagyják el: a. Egy másik kortárs az szemtanó azt me hogy a ter a z mind nagy tiszteletben tartotta a hajóat; a nyilvános helyzetekben a z foglalt helyet, az barátainak nevezte Qket. Noy-hoz a leveleiben maga a ter a italában a te a z adni minden hajóat-barájtunknak. Nem meglepő ez, hogy az angol hajóat-tQk boldogan maradtak a cseri szolgálatában. Noy Voronyezsben a sorhajóat a t a s a vel volt elfoglalva, ahol a hampshire-i Richard Kozenc mester csatlakozott hozzá, azután, hogy John Dean az orosz a idozata lett, az 1699-ben, Moszkvában meghalt. A k a mester hajóat eg a s sorának a t a s a ben a k a d i k egyt, amiknek nagyobb része feleslegessé v a l t a t a r a k o r s z á j g g a l d a l e n f o l h a r c b e f e j e z é s e m i a t t . 1711-ben Noy a munka folytatására a t k a t a z i k S z e n t p á t e r v á j r r a , a h o l a t e r s i e t v e k á s z á t i a f l o t t á j t a s v á d e k v i s s z a s z o r á t á j s á j r a , a z s a B a l t i - t e n g e r f e l e t t i u r a l o m m e g s z e r z é s a o r e . K e z d e t b e n N o y m i n d e n b i z o n n y a l A d m i r a l i t á s m e l l e t t l a k o t t . 1714-ben egy skót utazó, aki megszállt Noy-nál a emlakoztatásba v a s t e a c s e r t , a k i : a z k i a z e m b e r e k e g y a r á j v a l a m u n k a k e z d é s e l Q t t i l y e n h i d e g r e g g e l e n i s a . P a t e r e l k a l d t e a z u d v a r o n c á j t N o y - h o z , a k i g y o r s a k i j z t e , a z s : a z e z b e v e z e t t e P f e l s á g a t a h á j z b a , a h o l a z m á j s f á o l a r á j i g m a r a d t a t . E z a z e s e t i m u t a j n e m c s a k a k á j z t á j r s a d a l m i k a p c s o l a t o t , a m i P a t e r a z N o y k á j z á j t t k i a l a k o l t , h a n e m a z t , h o g y P a t e r k a j l a n n a j s f i g y e l m e t f o r d á t o t t m i n d e n h a j á j a a p a t a s a o r e . A P a t e r e l j á t t m e g n á c z n i a h a j á t , a m i t N o y a p a t e t t , m e r t a z a k a r n a h á j n y a t m u t a t á j s t a d n i i l y e n f a j t a r á s z v á t e l e a h a j á s a g y e k b e n a c s e r j e l l e m z v o n á j s a v o l t , a m i m e g n y i l v á j n u l t a f l o t t á j j a i r á j n t i a o r d e k l o d a s a a z s z e r e t e t b e n . A m i k o r e g y a b d o l g a i e l v o n t á j k a V o r o n y e z s b e u t a z á j s t a t , Q a k o r á j b b i a k h o z h a s o n l á s a n , l e v a l e n k e r e s z t á l t a r t o t t a f e n n a k a p c s o l a t o t N o y - j a l . S z e n t p á t e r v á j r o n N o y a l a p v e t e n a s o r h a j á k a p a t a s a o r e l f o g l a l k o z i k , f a g g e t l e n a t t a t , h o g y 20 b a r k e n t i n a p a t a s a o r e l k e z d t e , a m i k k e l Q k o r á j b b a n n e m f o g l a l k o z o t t . A p a t m a g n a h o m b o r z á j h a j á t a z s f r e g a t t o t , v a l a m i n t e g y j a c h t o t i s . N o y e m e l l e t t f o g l a l k o z i k a z o r o s z h a j á a p a t a t Q k m e g t a n a t á j s a j v a l a h a j á a p a t a s m g v a s z e t a n e k a n g o l m a d s z e r a o r e . B a r á j t j a , a z a n g o l J o h n D e a n l e a r j a , h o g y a z o r o s z h a j á a p a t a t Q o t a p a t e n i a h a j á j a t , a h o l a z a n g o l m e s t e r a s a j a t j a t . I l y m a d o n a z o r o s z m a j s o l n i t u d t a a m a r e t e k e t , a z s e l s a j a t a t a n i a z a n g o l t a t a m u n k a v a g z a s t e c h n i k a j j a t . a z a z o r o s z o k j o b b a n m e g t u d j á k a o r t e n i a d o l g o k l a n y e g a t , m e g v o l t , h o g y a m i k o r a z a n g o l m e s t e r e l k e z d t e a p a t e n i a h a j á t , e l r e n d e l t e a z o r o s z m e s t e r n e k a j h a j á t e l k e z d é s a t a k a j z e l b e n , u g y a n o l y a n m a r e t e k k e l , a z s a k i n e k s z a b a d o n f i g y e l n i e a z s m a r n i e k e l l e t t a z a n g o l m u n k a j j a t a t . T e r m a s z e t m e g h o z t a a m a g a g y a m a j l c s a t , m i v e l a c p p e n e b b e n a z i d Q s z a k b a n j e l e n t m e g n a h á j n y i s m e r t o r o s z h a j á a p a t a t Q m e s m i n t S z k l a j j e v a z s V e r e s c s a g i n . 1719-re a brit kormány a z r z a k e l t e , h o g y a z a n g o l h a j á a p a t a t Q k h a t á j s o s a n s e g a t e n e k a c s e r n a k l a t r e h o z n i a h a t a l m a s h a d i t e n g e r a s z e t i f l o t t á j t o l y a n h a j á k b a t , a m i k a p e s e k v e t a l k e d n i a z a n g o l h a j á k k a l , a z a f l o t t a a j a v q b e n p o t e n c i á j l i s f e n y e g e t a t j e l e n t h e t A n g l i a s z á j m á j r a . 1715-ben az angol sir John Norris admirális erre a f a l l a n y r e r á j m u t a t v a a r t a : a z o s t o b a s á j g , h o g y a n a j k a z t k e l l h i g g y a k , h o g y a z Q (a c s e r) n a p e n a h á j n y a n g o l a p a s e g a t s a g a v e l o l y a n j a v a t a j s o k a t t u d o t t l a t r e h o z n i , a m i k e t m i t a l a j t u n k k i . V a n n e k i h a j r o m a j , S z e n t p á t e r v á j r o n a j t a l a p a t e t t h a t v a n a j g y a s h a j á j a , a m i k m i n d e n b e n e g y e n l e k a z a z o n o s o s z t á j l y a o h a j á k k a l a m i o r s z á j g u n k b a n . James Jeffrey, a szentpáteri brit kárvét rájmutatott, hogy a magas helyzetüknek az nagy fizetésüknek a z s z á j n n e t e n , a m i t a z a n g o l h a j á a p a t a t Q m e s t e r e k N a g y P a t e r t Q l k a p n a k , m e g l e h e t Q s e n n e h a z l e n n e Q k e t m e g g y Q z n i , h o g y t a o r j e n e k v i s s z a A n g l i á j b a . a z a d e k a j n y a j r g a j m m a o l t a s a i g a i t o k , v e g y a k f i g y e l e m b e a n e h a z s a o g e k e t , m e l y e k k e l a n a h a j a r a s z a o r Q l t a l a j l k o z t a m . E z e k a z e m b e r e k , a k i k m i n d e n t e l h o z t a k e b b e a z o r s z á j g b a , a k i k n e k n i n c s e n f a j l d j a k , v a g y b a o r v e a d h a t a s h a j z u k , a k i k n e k a g y n i n c s v e s z t e n i v a l a j u k N a g y - B r i t a n n i á j b a n , a k i k i d e u t a z t a k e b b e a z o r s z á j g b a a c s a l a j d j u k k a l e g y a t t F o r t u n á j t k e r e s n i , a z s b i z o n y o s a o r t e l e m b e n m e g i s t a l a j l t a j k , m i v e l a f i z e t a s a k j e l e n t Q s , k e t t e n k a j z a l a k a o v e n t e a z s f e j e n k a o n t 2000 r u b e l t k e r e s n e k , a m á j s i k h a j r o m f e j e n k a o n t 800 - a t , e z e n k a v a l e s e t e n k a o n t a j a j n d a k o k a t i s k a p n a k a z s e g y a b p r i v i l a g i u m o k a t a l v e z n e k a t . A h a j á k , m e l y e k e t N o y a z s m a j s k a l f a l l i d i m e s t e r e k a z z a n n y i r a j a k a z s j a t m e g a p a t e t t e k v o l t a k , a m i k e t E u r a p a i s k a v a j n h a t o t t m a g a j n a k a t . A m i a z e r Q k e g y e n s a j l y a j t i l l e t e n g e r e n , a b r i t k o r m á j n y e g y r e j o b b a n a g g a d o t t k o r á j b b i p r o t e z s a j t j a , N a g y P a t e r m i a t t , d e l e g j o b b a n n y u g t a l a n a t o t t a k o r m á j n y t a z e g y r e j o b b a n n a j v e k v Q o r o s z h a d i t e n g e r a s z e t i f l o t t a m i n Q s a g e a z s n a j v e k e d a s a n e k s e b e s s a g e . 1719 b r i t P a r l a m e n t , a j a t h a t v a e t t Q l a n y u g t a l a n s a j t a t , t a j r v a n y t e r v e z e t e t f o g a d o t t e l , a m e l y a z o n a n g o l o k e l l e n i r a j n y u l t , a k i k k a l f a l l i d i h a d e r Q k n a o l d o l g o z t a k , a z s k i a d t a p a r l a m e n t i h a t a j r o z a t o t a z a k e l l e m e t l e n s a o g e k m e g e l Q z a s a o r e , N a g y - E k a z m q v e s m a n u f a k t a r á j n a k i d e g e n a j l l a m o k b a n t a j r t a o n Q m e g n a j v e k e d a s a o r e l k a p c s o l a t b a n a t . A R a j g t a j n e z u t a j n k a j v e t , J e f f r e y m e g r o v a j s t k a p o t t , a z a n g o l o k a t h a z a t a o r a s r e f e l s z a j a t a t a t a p r o k l a m a j c i a t e n g e d a o l y n a o l k a l a l i k i a d a j s a j a c S a r i p o v b a j r a t m e g m a g y a r a j z t a m e n n y i r e e r e d m a o n y t e l e n e k v o l t a k e z e k a k a s a o r l e t e k , m i v e l a z e z a l a p a s j e l e n l e g h a s z o n t a l a n , a z s a c s e r m a j r m a g a i s k a o p e s h a j á k a t a p a t e n i , a z s i d Q v e l a l k a l m a s s a j t e n n i a z o k a t a t e n g e r i h a s z n a j l a t r a V a l a b a n , h a j l a N o y - n a k a z s a t a j b b i k a l f a l l i d i h a j á a p a t a t Q m e s t e r n e k , i g e n s o k o r o s z h a j á a p a t a t Q t a n u l t a k i a h a j á a p a t a t m e s t e r s a o g a t a z a n g o l m a d s z e r s z e r i n t , a z s e z z e l l e f e k t e t t a o k a f a g g e t l e n n e m z e t i h a j á a p a t a t Q i p a r a l a j a i t . N a g y o n k a v o l t m a j r k a s a o r l e t e z n i a z e z b e k e r a t a s s e l a t . V a l a s a j g b a n a h e l y z e t 1719 - r e a n n y i r a k r i t i k u s s a j v a j l t , h o g y N o y , K o z e n c a D a v e n p o r t , s z i m p a t i z a j l v a a z a n g o l a g g o d a l m a k k a l , b e l e e g y e z t e k , h o g y v i s s z a t a o r n e k A n g l i á j b a , a n n a k e l l e n a o r e , h o g y o t t c s a k a f e l a t a g a o r t a o k n e k i k a n n a k a f i z e t a s n e k , a m i t O r o s z o r s z á j g b a n k a p t a k . B r a u n (a z o r o s z i r o d a l o m b a n a z e B r o u n) a R a m s e y a z o n b a n e l z a j r k a t a z t a k a z i l y e n a j a j n l a t t a t a d d i g , a m a g n e m f i z e t n e k n e k i k u g y a n o l y a n m u n k a b a o r t , m i n t a m i l y e t S z e n t p á t e r v á j r o n k a p t a k . A s g y a j a z s z i k a z o n b a n , e g y i k a k s e m t a o r t v i s s z a , m e r t a z 1720 - a s a o v e k v a g a o r e f o l y t a t t a j k a a p a t a t a s a o r e O r o s z o r s z á j g b a n . J o s e p h N o y a l a j a r a j s a 1723 . J a n u s 10 - a n P a t e r N o y - t , K o z e n c - e t a z s B r a u n - t k a p i t a j n y p a r a n c s n o k n a k l a o p t e t t e e l Q , m u n k a j u k e l i s m e r a s e k a o p p a z s a z i r a j n t u k a o r z e t t n a g y t i s z t e l e k i f e j e z a s a o r e . V a l a b a n P a t e r a j t a l b e v e z e t e t t r a n g - t a j b l a j z a t s z e r i n t a k a p i t a j n y - p a r a n c s n o k r a n g e g y e n i Q v a t e t t e Q k e t a z o k k a l a z i s m e r t s z e m a o l y i s a o g e k k e l , a k i k u g y a n e z t a t u l u s t v i s e l t a o k . E z t m e g e r Q s a t e t t e K a t a l i n c s e r n e k i s 1725 n o v e m b e r a b e n , a h o l u t a l t a r r a h o g y a z m i t e r m a s z e t e s e n v a j r j u k t o v a j b b i h q s z o l g a j l a t u k a t , m i n t b e c s a l e t e s t i s z t e k a t a t . K a t a l i n r e m a o n y k e d e t t a h o g y N o y m a o g i s c s a k f o l y t a t j a s z o l g a j l a t a j t , a m i k o r a z P a t e r h a l a j l a u t a j n A n g l i á j b a h a z a t a o r n i k a s z a l a d a t t . P a t e r m

válemánye Noy-ról világhíressé vált 1725-ben, a temetési szertartáson. Noy-t annyira magasra értékelték, hogy kiemelt helyet biztosítottak számára a temetési szertartáson, ahol az egyik kulcsfigura volt Péter koporsója mellett. Noy tartotta a baldachin egyik zsinórját, miközben a többiek megőrintették a koporsó drapériáját. Mindannyian Katalint és Mensikovot kímélték. Minden valóság szerint, Oroszországban tartózkodva Noy nem élt feltétlenül jól, a saját hajóépítői tevékenységével foglalkozott, és soha nem vesztette el Nagy Péter bizalmát, amit nem lehet elmondani mások számára. Ennek ellenére, egyszer, nem szándékosan, Noy vitába szállt. Péter halála után belevonták egy vitába arról, ki fogja befejezni az építést. Péter hajó, amit Nagy Péter 1723-ban kezdett építtetni, később az volt, hogy orosz mesterek, vagy Noy és Braun fogják befejezni ezt a presztízshajót. Ugyancsak vitába szállt Noy a norvég származású holland admirállal Krues-szel is. Nem fogadta el annak rendelkezését, ugyanakkor Péter személyesen megrendszabályozta ezt a vitát. Noy Oroszországban maradt legalább az 1730-as évek végéig, amikor Katalin királyné kinevezte hajóépítői tevékenységét 40 évre tartó éhösszűrt és hűszolgálati kötelemre, és évi 500 adományozott neki. Ekkor Noy 68 éves volt, és már nem tudott a későbbi munkádon dolgozni hajóépítéskor és betegsége miatt. Katalinhoz fordult engedélyért, hogy visszatérhessen Angliába, és ezt az engedélyt meg is kapta. Utasította őt Depthford-ban tartózkodásra, ahol elkövetett találatok miatt munkaadójával "Nagy Péterrel. Joseph Noy 1753-ban meg, és Depthfordban, a Szent Miklós temetőben lett eltemetve. Noy az első angol hajóépítő volt, akit Nagy Péter felfogadott, és Oroszországban negyven évre dolgozott. Munkájának sok évét annak az embernek a társaságában töltötte, aki időről időre rendkívül goromba és ártalmatlan volt, időnként találatok lehetett vele a hajóépítői tevékenységében halálosan rúszegén, félredobva minden ceremóniáját, rangot és inbecséülést. Noy mesterként és oktatóként tanácsadójává és barátjává vált Nagy Péternek. Kozencsák Braun mellett nagy tiszteletnek örvendett, mint az egyik legfontosabb királyi hajóépítő. A történetírók helyes következtetésekre jutottak, hogy az építő volt a haditengerészeti erők létrehozásában. Ők az első beszámolóink, hogy Nagy Péter alapította meg az orosz hajóipart, és fektette le az alapjait a korszerű orosz haditengerészeti erőknek, és ezekben e kiemelkedő hajóépítői tevékenységének energiáinak, energikus hajóépítői tevékenységének eredménye. Ők nem kevésbé az angol hajóépítő mestereknek, amilyen Joseph Noy is volt, és az angolok által épített angol támasz hajóknak köszönhetően, hogy most Péter ilyen reputációval rendelkezik a történetírók szemében. A Rob Martin és Ken Kozencsák bármilyen információ Noy-ról vagy Richard Kozencsákról, királyi nemesi orosz archívumokból, hajóépítői tevékenységük körülményeit a következők: rob.martin1@btinternet.com Orosz fordította: Kurusa Sándor